

UCHWAŁA Nr 485 / 10 283 / 18
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
w RZESZOWIE
z dnia 23 października 2018r.

**w sprawie wydania opinii do planu wdrożenia działania Muzeum Polaków
Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej
na rok 2019.**

Na podstawie art. 15 par. 5 ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (D. U. z 2017 r., poz. 862 z późn. zm.), uchwała nr XXXVII/669/17 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 30 maja 2017 r. w sprawie przyjęcia treści umowy w sprawie prowadzenia jako wspólnej instytucji kultury Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej oraz § 3 Umowy w sprawie warunków organizacyjno - finansowych działalności Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im Rodziny Ulmów w Markowej oraz programu jego działania:

Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie
uchwała, co następuje:

§ 1

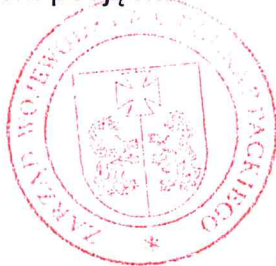
Opiniuje się pozytywnie plan wdrożenia programu działań merytorycznych Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej na 2019 rok.

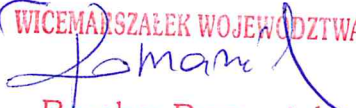
§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Departamentu Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WICEMARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Bogdan Romaniuk

Plan wdrożenia programu działań merytorycznych Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej na 2019 r.

Niniejsze opracowanie sporządzone zostało w oparciu o:

- *Strategię rozwoju Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej na lata 2017-2020*,
- plany własne przekazywane Organizatorom,
- dokumenty potwierdzające wielkość dotacji podmiotowej od Organizatorów.

I. CELE

I.1. Zbiory

I.1.1 Pozyskiwanie

Ze względu na specyfikę wystawy stałej Muzeum planuje usystematyzowane pozyskiwanie przede wszystkim świadectw związanych z rodziną Ulmów i pasją fotograficzną Józefa Ulmy. Pozyskiwanie akurat tych materiałów, poza realizacją zadań statutowych, związane jest z planowaną na przyszły rok wystawą *Na skraju światła i cienia. Życie codzienne w fotografii Józefa Ulmy*. Jednocześnie Muzeum zakłada w dalszej perspektywie gromadzenie wszelkich artefaktów związanych z ratowaniem Żydów przez Polaków, jednak jest to związane z rozwojem powierzchniowym jednostki i uzyskaniem nowej, większej, powierzchni magazynowej. W roku przyszłym Muzeum, ze względu na wspomniane ograniczenia lokalowe, Muzeum skupiać będzie się przede wszystkim na rozbudowie zasobów zbiorów cyfrowych MPRŻ, a jednocześnie podtrzymywać dotychczasowe działania weryfikacyjne wobec już posiadanych zbiorów, polegające na monitorowaniu zobowiązań wynikających z umów użyczenia w depozyt oraz umów licencyjnych.

I.1.2. Inwentaryzacja

W 2019 r. roku planowane jest udoskonalenie elektronicznego systemu ewidencji zbiorów w oparciu o istniejące i dostępne na rynku programy jak MONA czy MuzeumPlus.

I.1.3. Przechowywanie

W związku z pozyskaniem, w roku bieżącym, tymczasowej dodatkowej przestrzeni biurowo-magazynowej, w 2019 r. zostanie zreorganizowany dotychczasowy magazyn zbiorów.

I.1.4. Konserwacja

Konserwacji poddane zostaną dwa obiekty z ekspozycji – warsztat Józefa Ulmy i ul projektu Józefa Ulmy.

I.1.5. Opracowywanie

W 2019 r. kontynuowane będzie tworzenie cyfrowej bazy danych poświęconej polskiej pomocy ludności żydowskiej w czasach niemieckiej okupacji na Podkarpaciu, jak i w skali ogólnopolskiej, w oparciu przede wszystkim o cyfrowe zbiory Muzeum.

I.1.6. Udostępnianie zbiorów:

W 2019 r., podobnie jak w latach ubiegłych, kontynuowane będzie przede wszystkim cyfrowe udostępnianie zbiorów innym podmiotom, przede wszystkim w celach wystawienniczych i wydawniczych, m.in. w tworzonej wspólnie z Fundacją im. Rodziny Ulmów SOAR wystawą *Honorując Sprawiedliwych. Rodzina Ulmów*. Jednocześnie w oficjalnym serwisie internetowym www.muzeumulmow.pl powstanie zakładka ZBIORY.

Docelowo w planach inwestycji dotyczącej rozbudowy Muzeum Polaków Ratujących Żydów jest mediateka oferująca zwiedzającym dostęp do zdigitalizowanych zasobów Muzeum.

I. 2. Wystawy

I. 2.1. Ekspozycja stała

W 2019 r. poza stałą opieką merytoryczną i techniczną nad ekspozycją oraz nadzorem w zakresie zabezpieczeń i dbałości estetycznej i technicznej, Muzeum w dalszym ciągu będzie aktualizować zawarte w niej informacje, przede wszystkim w zakresie tzw. Ściany Pamięci – umieszczania kolejnych kamiennych tabliczek z nazwiskami Polaków Ratujących Żydów oraz tzw. Sadu Pamięci – umieszczania kolejnych nazw miejscowości związanych z Polskimi Sprawiedliwymi wśród Narodów Świata na podświetlanych płytkach szklanych. Ponadto, na ekspozycji wewnątrz, wciąż odnoszącej się przede wszystkim do Podkarpacia, planowana jest adaptacja kilku paneli na potrzeby wprowadzenia mającego charakter ogólnopolski. Poza usługą przewodnicką w języku polskim i angielskim Muzeum będzie w 2019 r. realizować prowadzenie po ekspozycji również w języku migowym.

I.2.2. Wystawy mobilne własne

Działalność związana z wystawami mobilnymi to przede wszystkim zawiadywanie już istniejącymi: *Samarytanie z Markowej* oraz *Na Twojej ziemi przyszło mi śpiewać pieśń Twojego kraju. Losy wybitnych postaci pochodzenia żydowskiego rodem z Podkarpacia*, czyli tworzenie harmonogramu eksponowania i strategii promocji wystawy oraz zapewnienie odpowiednich warunków przechowywania, transportu i eksponowania. Planowane jest stworzenie dwóch kolejnych wystaw. Pierwsza – poświęcona Polakom ratującym Żydów już jest przygotowywana, a na początku 2019 r. zostanie opracowany jej projekt i zrealizowany wydruk. Wystawa będzie mieć swoją premierę w Muzeum w Markowej w przededniu Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, 23 marca 2019 r., i została przewidziana jako sztandarowa wystawa Muzeum, dystrybuowana na całym świecie przy wsparciu polskiej dyplomacji. Druga wystawa – *Sprawiedliwi '44* dedykowana jest powstańcom warszawskim, którzy w czasie Holokaustu angażowali się w pomoc Żydom i będzie realizowana wspólnie z Muzeum Powstania Warszawskiego i eksponowana w czasie rocznicy Powstania, przez 63 dni i w Markowej, i w Warszawie. Trzecia – planowana na jesień 2019 r., z dopuszczalnym przesunięciem na wiosnę 2020 r., multimedialna wystawa zatytułowana *W świetle i w cieniu. Życie codzienne w fotografii Józefa Ulmy* poświęcona jest pasji fotograficznej patrona Muzeum w Markowej. Jej premiera będzie połączona z warsztatami fotograficznymi i spotkaniami z artystami fotografikami.

I.2.3. Wystawy mobilne sprowadzane:

W przyszłym roku, poza eksponowaniem wystaw wymienionych powyżej Muzeum planuje w dniach 6 maja – 30 czerwca 2019 r. ekspozycję plansz *Between Life and Death*, poświęconych ratowaniu Żydów w czasie Zagłady w całej Europie, wspólnie z autorem wystawy – Europejską Siecią Pamięć i Solidarność. Wystawa ma towarzyszyć międzynarodowej konferencji popularyzatorskiej *Jak mówić o Sprawiedliwych*, odbywającej się w maju 2019 r. w Muzeum w Markowej.

I.3. Publikacje

W przyszłym roku Muzeum planuje wydać przewodnik po Muzeum. Dodatkowo planowane są dwie publikacje towarzyszące własnym wystawom mobilnym – folder wystawy *Polacy*

Ratujący Żydów w czasie Zagłady oraz katalog wystawy multimedialnej *W świetle i w cieniu. Życie codzienne w fotografii Józefa Ulmy*.

I.4. Edukacja

I.4.1. Warsztaty

W 2019 r. Muzeum planuje zrealizować ok. 80 warsztatów, zgodnie z ofertą warsztatową zamieszczoną na oficjalnej stronie internetowej (cztery zagadnienia tematyczne do wyboru, czas trwania zajęć ok. 45 min. i zwiedzanie ekspozycji ok. 45 min.). Warsztaty skierowane są przede wszystkim do młodzieży uczącej się, powyżej 12 roku życia, ale są też dostosowywane do indywidualnych potrzeb grup. Ponadto od września 2018 r. do lutego 2019 r., w związku z Rokiem Ireny Sendlerowej, oferta warsztatowa jest poszerzona o monograficzne zajęcia poświęcone tej najbardziej rozpoznawalnej polskiej Sprawiedliwej wśród Narodów Świata.

W 2019 r. planowane jest także nawiązanie współpracy z Anthonym Lishakiem, realizującym autorskie zajęcia *Learning from The Righteous*, i wykorzystanie jego doświadczeń w działalności edukacyjnej Muzeum w Markowej

I.4.2. Projekty

Od dwóch lat Muzeum realizuje wspólnie ze Służbą Więzienną projekt edukacyjno-resocjalizacyjny, skierowany do więźniów – *Świat Sprawiedliwych*. W 2019 r. rozpocznie się nowa edycja projektu zatytułowana *Sila Józefa*, realizowana z Zakładem Karnym w Rzeszowie, rozbudowana o zajęcia z zakresu pszczelarstwa, ogrodnictwa i fotografii. Drugim projektem realizowanym w przyszłym roku będzie cykl *Spotkanie ze Sprawiedliwym*, polegający na akcentowaniu w przekazie o Holokauście – o realiach niemieckiej okupacji, Zagładzie Żydów i postawach Polaków – kluczowej roli bezpośredniego kontaktu ze świadkiem historii i materiałem źródłowym.

Gdy idzie o jednorazowe wydarzenia edukacyjne, niewątpliwie najważniejszym w przyszłym roku będzie odbywająca się w dniach 8-10 maja międzynarodowa konferencja *Jak mówić o Sprawiedliwych/ How to speak about the Righteous?*, z udziałem najbardziej znaczących instytucji zajmujących się tematyką ratowania Żydów w czasie Zagłady w całym świecie. Bez wątpienia będzie to jedno z priorytetowych wydarzeń w kalendarzu Muzeum, ale też jedno z najważniejszych poświęconych tej tematyce w skali międzynarodowej o charakterze popularyzacyjnym. Ma na celu przybliżenie tematyki polskich Sprawiedliwych, zapoznanie się z realiami Holokaustu w okupowanej Polsce, a przede wszystkim promocję Muzeum jako rzetelnego partnera w międzynarodowej debacie na temat Holokaustu. Z kolei, w październiku 2019 r., jak co roku, Muzeum zorganizuje z pomocą OBEN IPN Kraków i Kuratorium Oświaty w Rzeszowie kolejne już warsztaty edukacyjne skierowane do nauczycieli i kadr zajmujących się nauczaniem historii najnowszej. W grudniu 2019 r. natomiast, w związku z obchodami Dnia Praw Człowieka, zrealizowane będą coroczne warsztaty dla policjantów zatytułowane *Pozostać człowiekiem w nieludzkich czasach. Prawa człowieka w czasie Zagłady*.

I.4.3 Inne inicjatywy o charakterze edukacyjnym

Na początku marca, w ramach przygotowań do obchodów święta patronów Muzeum i zarazem Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, planowana jest druga edycja konkursu plastycznego *Rodzina Ulmów. Historia która inspiruje*, skierowanego do dzieci i młodzieży, obejmującego w przyszłym roku już nie tylko Markową i okolice, ale docelowo całe województwo. Z kolei w okolicach Świąt Bożego Narodzenia

planowana jest kolejna odsłona skierowanej do dzieci i młodzieży akcji *Chojnka dla Ulmów*, w przestrzeni wystawy stałej Muzeum w Markowej.

I.5. Wydarzenia

Muzeum w styczniu 2019 r. włączy się, jak co roku, w obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu, organizując spotkanie towarzyszące wystawie *Na Twojej ziemi przyszło mi śpiewać pieśń Twojego kraju*, poświęcone żydowskiej społeczności Podkarpacia, a także – wzorem ubiegłego roku – realizując objazd Śladami markowskich Żydów, kończący się zapaleniem zniczy na cmentarzu w Jagielle-Niechcalkach gdzie pochowani są zamordowani wraz z Ulmami Żydzi z rodziny Goldmanów. Jednym z głównych wydarzeń organizowanych w przyszłym roku będą kolejne obchody święta patronalnego Muzeum i jednocześnie Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką. Już 23 marca 2019 r., w przededniu święta w Markowej, odbędzie się premiera wystawy *Polacy ratujący Żydów w czasie Zagłady*, której towarzyszyć będzie jubileuszowy koncert Kwartetu Śląskiego. Dzień później w Markowej odbędzie się uroczysta ceremonia o charakterze państwowym, upamiętniająca Polaków ratujących Żydów. Pragnieniem Muzeum jest, by w przyszłym roku, podobnie jak przed dwoma laty, zorganizować w Markowej wraz z Ambasadą Izraela w Polsce ceremonię honorującą kolejnych Polaków wyróżnionych tytułem Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. Dobrym powodem ku temu jest pochodzenie wyróżnionych już przed Yad Vashem kandydatów – kilkoro z nich pochodzi z terenów Podkarpacia. Kolejnym ważnym wydarzeniem będzie niewątpliwie wernisaż wystawy *Sprawiedliwi '44*, eksponowanej jednocześnie w Warszawie i w Markowej. Muzeum z tej okazji planuje zorganizowanie w Markowej spotkania z przedstawicielami Muzeum Powstania Warszawskiego, partnera wystawy. Na jesieni planowana jest premiera wystawy *W świetle i w cieniu. Życie codzienne w fotografii Józefa Ulmy* i związane z nią plenerowe warsztaty fotograficzne w zakresie zarówno robienia zdjęć pod okiem uznanego artysty fotografa, jak i wywoływania zdjęć tradycyjnymi metodami.

I.6. Inne

Poza wymienionymi inicjatywami Muzeum w Markowej w 2019 r. wzorem lat ubiegłych przyjmować będzie uczestników wizyt studyjnych (dziennikarzy, badaczy, kadry pedagogiczne), jak również gości wizyt oficjalnych. Planowane są prelekcje wyjazdowe związane z promowaniem placówki oraz wzmacnianiem przekazu o Polakach ratujących Żydów, w tym rodzinie Ulmów z Markowej. W kalendarzu przyszłorocznej aktywności zakładane jest też uczestnictwo w konferencjach i sesjach tematycznie powiązanych z przedmiotem działalności statutowej Muzeum.

II. ŚRODKI

By zrealizować założone cele merytoryczne, niezbędne jest zapewnienie odpowiednich warunków funkcjonowania jednostki. Niewątpliwie najważniejszym wyzwaniem pozostaje pozyskanie dodatkowej powierzchni recepcyjnej, biurowej i magazynowej. W związku z tym już w roku bieżącym Muzeum zdecydowało się na wynajem pomieszczeń w lokalizacji w centrum wsi Markowa, przenosząc pracowników administracji, księgowości oraz promocji i popularyzacji poza budynek Muzeum. Podjęte kroki nie są wystarczające – wciąż brakuje Muzeum recepcji oraz innych niezbędnych pomieszczeń związanych nie tylko z przyjmowaniem zwiedzających, ale też organizowaniem większych wystaw czasowych czy

spotkań (dotychczasowa sala wystaw czasowych, pełniąca jednocześnie funkcję audytorium, pomieścić może maksymalnie 50 osób i brakuje jej zaplecza). Muzeum dysponuje też wyłącznie jednym magazynem, ograniczającym rozwój działalności w zakresie gromadzenia i przechowywania zbiorów, jak również profesjonalnego ich opracowywania i udostępniania; stąd potrzeba pozyskania nowych magazynów i towarzyszących im pracowni. Z kolei, ze względu na specyfikę Muzeum i – jednocześnie – sygnalizowaną wielokrotnie przez odbiorców potrzebę sięgania do materiałów źródłowych, planowane jest stworzenie dostępnej dla zwiedzających cyfrowej czytelnicy – mediateki. Realna ocena potrzeb Muzeum prowadzi do więc do przekonania o konieczności rozbudowy Muzeum. W tej sprawie Muzeum już uzyskało opinię architektoniczno-budowlaną odnośnie możliwości adaptacyjnych istniejących w bezpośrednim sąsiedztwie Muzeum budynków, a także zleciło opracowanie koncepcji rozwoju przestrzennego Muzeum, odpowiadającego wyzwaniom. W 2019 r. Muzeum planuje kontynuować działania zmierzające w kierunku nowej inwestycji, łącznie z wnioskowaniem o dotację celową na inwestycję. Rozbudowa Muzeum pozwoli na pełniejszą realizację zadań statutowych; zapewni też większy komfort pracy i tak niewielkiej kadrze Muzeum mierzącej się obecnie z brakiem miejsca i odpowiednich warunków zapewniających efektywne działania. Jednocześnie Muzeum, zgromadziwszy dzięki zwiększeniu dotacji podmiotowej w drugiej połowie 2018 r. optymalną liczbę pracowników, nie planuje w 2019 r., uwzględniając sprawozdania z dotychczasowej działalności i plany związane z działalnością przyszłoroczną, zwiększania liczby zatrudnionych osób.

Markowa, 30.09.2018 r.

DYREKTOR
Muzeum Polaków Ratujących Żydów
podczas II wojny światowej
Im. Rodziny Ulmów w Markowej
Dr Anna Stróż-Pawłowska